THEO THIJSSENSCHOOL
AMSTERDAM

Protocol sociale veiligheid

laatste update februari 2024

Inhoudsopgave

1. Inleiding 8
1.1 Belang van een protocol voor sociale veiligheid 8
1.2 Uitgangspunten 8
1.3 Methode(s) voor de sociaal-emotionele ontwikkeling 8
1.4 Leerlingvolgsysteem 8
2. Begripsomschrijving 9
2.1 Wat is pesten? 9
2.2 Rolverdeling bij pesten 9
2.3 Signalering 9
3. Aanpak 11
3.1 Preventief 11
3.2 Curatief 12
3.3 Externe hulp 13
4. Organisatie 14
4.1 Contactpersonen 14
4.2 Scholing 14

1. Inleiding

Pesten is een probleem dat in alle geledingen van de maatschappij voorkomt. Pesten komt helaas op iedere school voor, ook bij ons. Dit is een probleem dat het welzijn en de ontwikkeling van kinderen ernstig bedreigt. Kinderen horen zich veilig en geborgen te voelen op school. Alleen dan kunnen ze zich ontwikkelen in een vertrouwde omgeving. Wij willen dan ook een sociaal pedagogisch klimaat creëren waarin ieder kind zich ondersteund, betrokken, veilig en geaccepteerd voelt. Op de Theo Thijssenschool staan de begrippen verantwoordelijkheid, vertrouwen, eigenheid en plezier hoog in het vaandel. Dit betekent dat leerkrachten, leerlingen, medewerkers en ouders erop kunnen vertrouwen dat iedereen zijn/haar verantwoordelijkheid neemt om elkaars eigenheid te respecteren en ervoor te zorgen dat er met plezier wordt gewerkt op school. Met behulp van dit protocol laten we zien hoe we er samen een fijne school van maken. Alle regels en afspraken die wij hierover hebben gemaakt zijn terug te vinden in dit protocol.

1.2 Uitgangspunten

- we letten op elkaar en zorgen voor elkaar,
- we spreken elkaar aan en spreken open met elkaar, we gebruiken ik en plustaal
- Op onze school mag iedereen zijn wie hij/zij is. Iedereen is uniek en daarom accepteren wij verschillen.
- Wij geloven in de kracht van de groep. Pesten is een groepsproces en pesten wordt bij ons daarom in de groep opgelost.
- we maken plezier met elkaar

1.3 Methode(s) voor de sociaal-emotionele ontwikkeling

Voor de sociaal-emotionele ontwikkeling hanteren wij KiVa. Dit is een schoolbreed programma gericht op positieve groepsvorming en het verbeteren van de sociale veiligheid. Gedurende het schooljaar behandelen we 10 thema's. De thema's gaan over positieve groepsvorming en het voorkomen van pesten. Kinderen krijgen meer inzicht in wat pesten is en wat zij er tegen kunnen doen.

1.4 Leerlingvolgsysteem

Wij gebruiken de KiVa-monitor om zicht te krijgen op de sociale veiligheid in de groep en de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen. In oktober en april van elk schooljaar is er een meting. Onze leerlingen vullen dan een vragenlijst in. Aan de hand van de vragenlijst wordt een rapport gemaakt dat een beeld geeft van het klimaat in de groep. Op basis van deze informatie ondernemen wij, mocht het nodig zijn, gerichte acties om te zorgen voor een fijnere sfeer. De resultaten van de KiVa monitor worden besproken op een zorginhoudvergadering.

2. Begripsomschrijving

2.1 Wat is pesten?

Pesten is het herhaaldelijk en opzettelijk kwetsen van iemand die zich niet goed kan verdedigen. Met **herhaaldelijk** wordt bedoeld dat het kind steeds het mikpunt van gemene en/of kwetsende opmerkingen of handelingen is. **Opzettelijk** betekent dat iemand bewust verdriet is aangedaan. Naast deze kenmerken is er bij pesten sprake van een **machtsverschil**. Pesters zijn sterker dan slachtoffers. Daardoor kunnen slachtoffers zich niet goed verdedigen.

Er zijn verschillende vormen van pesten. Wij onderscheiden:

- Fysiek: slaan, duwen, schoppen;
- Materieel: het kapot maken of afpakken van iemands eigendommen;
- Verbaal: uitschelden, steeds opnieuw vervelende opmerkingen maken;
- Relationeel: buitensluiten, leugens of geruchten verspreiden;
- Digitaal pesten: alle vormen van pesten die online plaatsvinden, zoals op sociale media, zoals Facebook en WhatsApp.

2.2 Rolverdeling bij pesten

In een pestsituatie heeft elk kind een bepaalde rol. De rol geeft aan hoe de kinderen zich op dat moment gedragen. Bij het gebruik van deze rollen is het belangrijk om te weten dat kinderen niet een bepaalde rol hebben, maar zich gedragen op een manier die bij een bepaalde rol past. Welke rol een kind aanneemt, kan ook verschillen per situatie. De verschillende rollen die wij onderscheiden bij pesten zijn:

- Pester: initiatiefnemer van het pesten;
- Assistent: doet actief mee met de pester, maar speelt geen hoofdrol in het pesten;
- Versterker: doet niet direct mee met het pesten, maar geeft de pester positieve feedback door toe te kijken of te lachen om het pesten;
- Slachtoffer: het gepeste kind;
- Verdediger: steunt en komt op voor het slachtoffer;
- Buitenstaander: weet van het pesten af, maar grijpt niet in.

2.3 Signalering

Het is niet makkelijk om pesten vroegtijdig te signaleren. Onderstaande signalen kunnen erop duiden dat een kind pest of gepest wordt, maar dat hoeft niet. Mocht er sprake zijn van één van de onderstaande gedragsveranderingen is het belangrijk alert te zijn. Het is voor ouders erg belangrijk kennis te nemen van onderstaande signalen. Veel signalen zijn namelijk vooral in de thuissituatie zichtbaar.

Signalen die erop kunnen wijzen dat een kind gepest wordt.

Het kind:

- is bang om naar school te gaan of wijkt af van de normale (fiets)route;
- vraagt steeds of het (met de auto) naar school gebracht kan worden;
- wil om onduidelijke redenen thuis blijven;
- klaagt (vaak) 's ochtends, wanneer hij of zij naar school moet, dat hij of zij ziek is;
- komt thuis van school met vieze of kapotte kleren of rugzak;
- raakt steeds spullen kwijt;
- raakt vaak zakgeld kwijt, vraagt vaak om geld of steelt het (om aan de pester te geven);
- trekt zich terug, is stil en lijkt zijn of haar zelfvertrouwen kwijt te zijn;
- is angstig en gespannen;
- is zijn of haar eetlust kwijt en zegt dat het eten niet smaakt;
- heeft nachtmerries of huilt zichzelf in slaap;
- heeft onverklaarbare blauwe plekken of verwondingen;
- is chagrijnig, snel boos of lastig;
- is vaak alleen en brengt geen vriendjes meer mee naar huis;
- weigert te vertellen wat er aan de hand is of geeft ongeloofwaardige verklaringen voor zijn of haar gedragsverandering.

Signalen die erop kunnen wijzen dat een (uw) kind pest.

Het kind:

- doet op een overdreven manier stoer;
- is tegendraads en opstandig;
- kan zich niet inleven in de gevoelens van een ander;
- roddelt of verspreidt vervelende geruchten;
- is agressief;
- heeft slechte schoolprestaties.

3. Aanpak

De Theo Thijssenschool probeert een veilig sociaal klimaat op school te creëren door pesten te voorkomen (preventief) en tegen pesten op te treden als het zich toch voordoet (curatief).

3.1 Preventief

Schoolafspraken

1. Er worden elk jaar met de kinderen concrete (klassen)regels afgesproken en zichtbaar (in de klas) opgehangen. De 7-KiVa regels worden ook besproken. Om de 3 a 4 weken start er een nieuw KiVa thema waarbij een van de KiVa regels wordt uitgelicht.
2. Deze regels worden ingeoefend en regelmatig geëvalueerd. Handhaven gebeurt door positieve bekrachtiging en het houden van groepsgesprekken middels de KiVa methode.
3. 2x per jaar wordt de KiVa monitor afgenomen in oktober en april. Deze monitor wordt ingevuld door de leerlingen en besproken op de zorginhoudvergadering.
4. Een keer per jaar wordt Vensters afgenomen waarin sociale veiligheid een topic is.
5. Er is ruim toezicht tijdens de overblijf. De overblijfcoördinatoren overleggen 3x per jaar met het team om de TSO te evalueren, zitten bij de teamvergaderingen en samen denken we mee over een goede aanpak tijdens deze vrije situatie.
6. De interne contactpersonen (voor kinderen, ouders en personeel) worden elk jaar opnieuw voorgesteld in de groep en in de nieuwsbrief. In de school hangen posters met daarop de gegevens van de contactpersonen.
7. Er zijn drie momenten gepland voor oudergesprekken, maar er kan altijd een extra oudergesprek worden afgesproken.
8. Er is regelmatig overleg met de ouder- en kindadviseur. Ouders kunnen zelf contact opnemen met de ouder en kindadviseur voor adviezen.
9. De groepen worden om de twee jaar opnieuw samengesteld waardoor kinderen steeds nieuwe kansen krijgen mbt hun rol binnen een groep, nieuwe vriendschappen en nieuwe ervaringen opdoen.
10. Er zijn regelmatig activiteiten waarin expliciet een beroep gedaan wordt op samenwerking, samenspelen, creativiteit en exploratie: kunst- en muziekprojecten, workshops, open podium, vieringen, schoolkampen, schoolreisje, eindkermis etc.
11. We betrekken ouders zoveel mogelijk bij de school door een die wekelijkse nieuwsbrief te sturen, door ouderavonden te organiseren en hen uit te nodigen bij activiteiten. Er is een MR en een OR. Vanaf volgend schooljaar (2022-2023 is er een werkgroep ouderbetrokkenheid)

KiVa-lessen

Wij streven ernaar om, in elke groep, één keer in de twee weken een KiVa-les te geven. Deze lessen zijn gericht op het preventief werken aan groepsvorming en het bieden van een veilige leeromgeving. De lessen zullen de ontwikkeling van sociale vaardigheden van kinderen stimuleren die ze nodig hebben om een groepsnorm tegen pesten te kunnen creëren. De lessen uit het KiVa-programma zijn onderverdeeld in tien thema's, zoals

gevoelens, iedereen is uniek en herken pesten. We laten tijdens elk schooljaar alle thema's terugkomen, zodat alle onderwerpen die kunnen bijdragen aan een positief pedagogisch klimaat aan bod zijn gekomen.

Omgangsregels
Op onze school heeft elke groep een KiVa-contract opgesteld. Voor de groepen 1 tot en met 4 gaat het om de volgende omgangsregels:

1. We willen samen een groep zijn want dat is fijn;
2. We horen er allemaal bij: ik, hij en ook jij;
3. We verschillen allemaal, dat maakt ons speciaal;
4. We gaan goed met elkaar om;
5. We helpen elkaar;
6. We komen voor elkaar op.

Voor de groepen 5 tot en met 8 gaat het om de volgende omgangsregels:

1. We doen aardig tegen elkaar en behandelen anderen met respect;
2. Samen maken wij er een fijne groep van;
3. We praten met elkaar (en gebruiken daarbij ik-taal);
4. We willen dat pesten stopt;
5. We gaan goed met elkaar om;
6. We helpen elkaar;
7. We komen voor elkaar op.

Het KiVa-contract is door alle leerlingen ondertekend en hangt in elke klas. Er wordt regelmatig verwezen naar de regels. In situaties waarin het nodig is wordt het contract erbij gepakt.

Groepsgesprekken
In elke groep van de Theo Thijssenschool vindt elke week een preventief groepsgesprek plaats. Tijdens deze gesprekken wordt de sfeer in de klas besproken. Wij streven er naar de leerlingen zelf verantwoordelijk te maken voor de sfeer in de groep. Tijdens de groepsgesprekken proberen we te zorgen dat leerlingen zelf met oplossingen en ideeën komen.

Contact met ouders
Contact met ouders/verzorgers vinden wij belangrijk. We houden ouders daarom regelmatig op de hoogte van de groepssfeer in de klas, ook als deze goed is! Door middel van de nieuwsbrief weten ouders wat er speelt op school. Gedurende het schooljaar ontvangen ouders daarnaast tips om met hun kind te praten over hoe het gaat op school. We stimuleren ouders contact met ons op te nemen mochten zij zich zorgen maken over hun eigen kind of een ander kind op school.

3.2 Curatief

Signalering
De curatieve aanpak begint bij de signalering. Grensoverschrijdend gedrag bestaat niet alleen uit pesten. Kinderen kunnen ook ruzie maken of in een conflict terecht komen. Daarnaast is het ook mogelijk dat kinderen elkaar plagen of dat er sprake is van een misverstand. Op basis van onze definitie van pesten bekijken wij elke situatie vanuit het volgende perspectief:

- Gebeurt het met opzet (intentioneel)?
- Kan het 'slachtoffer' zich verdedigen (machtsverschil)?
- Hoe 'erg' (intens) wordt het ervaren?
- Gebeurt het steeds opnieuw (stelselmatig)?

KiVa-team
Het KiVa-team is een werkgroep die samen met de groepsleerkracht verantwoordelijk zijn voor het onderzoeken en oplossen van pestsituaties. Leden van het KiVa-team weten, door middel van een extra training, hoe ze om moeten gaan met pestsituaties. Bij gerichte acties om pestproblemen op te lossen wordt dan ook vaak een lid van het KiVa-team ingeschakeld. Zijn er problemen en is de groepssfeer niet veilig, dan wordt het KiVa-team of de intern begeleider benaderd.

Groepsgesprekken
Als zich daadwerkelijk (pest)problemen voordoen, kan dit in de groep worden besproken. De leerkracht schat in of de groepssfeer veilig genoeg is om een gezamenlijk gesprek te houden. Niet alle problemen kunnen in de groep worden besproken. Een groepsgesprek over pesten vindt alleen plaats wanneer het pestslachtoffer daarmee instemt.

Steungroepaanpak
De leerkracht kan een steungroep inzetten om een pestprobleem op te lossen. De steungroep bestaat uit een aantal kinderen uit de klas. Deze kinderen wordt gevraagd of zij kunnen helpen bij het oplossen van het probleem. In de steungroep zit ook altijd de pester, de pester wordt niet als schuldige aangewezen. De focus van de steungroepaanpak ligt op het feit dat pesten een groepsproces is dat we samen willen oplossen. Voordat de steungroep wordt ingezet wordt dit besproken met het pestslachtoffer zelf.

De leerkracht besluit altijd in overleg met de intern begeleider of de steungroep wordt ingezet. Bij de uitvoering van de steungroep zijn de gedragsexperts betrokken.

Herstelaanpak
Als het pesten ondanks de gemaakte afspraken toch doorgaat wordt de herstelaanpak ingezet. Twee leden van het KiVa-team gaan een gesprek aan met de pestende leerling. Daarnaast wordt er een herstelplan opgesteld. Het herstelplan wordt altijd ondertekend door het betreffende kind en de ouders/verzorgers van het kind.

Inlichten ouders
Wanneer we op school pestgedrag signaleren wordt dezelfde dag contact opgenomen door leerkracht/IB met ouders van de leerling die pest gedrag laat zien. De ouders van de

gepeste leerling worden dan ook ingelicht. Zoals eerder beschreven wordt er bij de steungroepaanpak geen schuldige aangewezen. Mochten kinderen zich na een interventie zoals de steungroepaanpak of de herstelaanpak niet aan de gemaakte afspraken houden, dan worden ouders uitgenodigd voor een gesprek op school.

Verder hanteren wij een reactiepocedure zoals deze beschreven is in de ‘’Afsprakenkaart omgaan met ongewenst gedrag.’’

3.3 Externe hulp

Wanneer blijkt dat de curatieve aanpak niet werkt is er mogelijk meer aan de hand dan alleen pesten. Op dat moment is er aanvullende hulp nodig om de problemen op te lossen. Er kan gekozen worden voor een bredere zorgaanpak. De intern begeleider neemt, mocht dat nodig zijn, contact op met een externe partij.

4. Organisatie

4.1 Contactpersonen

Het KiVa-team

De Theo Thijssenschool heeft een KiVa-team aangesteld. Het KiVa-team is het aanspreekpunt voor leerkrachten, ouders en leerlingen. Daarnaast coördineren de leden van het team het beleid tegen pesten. Het KiVa-team bestaat uit de volgende leden:

Timo Bakker
Elisabeth Jongsma
Kris Broertjes
Judith van Sambeek

De KiVa-trainer

Wanneer het KiVa-team meerdere malen de steungroepaanpak heeft ingezet en het pestprobleem blijft bestaan, wordt externe hulp vanuit KiVa ingeschakeld, namelijk een KiVa-trainer. De KiVa-trainer biedt ondersteuning aan de school bij vragen en helpt met het oplossen van problemen met betrekking tot de pesters, de slachtoffers en/of de hele klas.

4.2 Scholing

Alle leerkrachten die werkzaam zijn op onze school hebben twee dagen van de START-training van KiVa gevolgd. Zij zijn bevoegd om de KiVa-lessen te geven en om de steungroepaanpak uit te voeren. Daarnaast streeft de school ernaar om het team één keer in te twee jaar bij te laten scholen in het KiVa-programma.

Eén keer per jaar wordt er in Nederland een KiVa-conferentie georganiseerd. Ten minste twee leerkrachten van Theo Thijssenschool nemen elk jaar deel aan deze dag. Tijdens deze dag worden de nieuwe inzichten over pesten en de innovaties in het KiVa-programma gepresenteerd. Onze leerkrachten worden tijdens deze dag verder geprofessionaliseerd. We willen er op deze manier voor zorgen dat onze school zich door blijft ontwikkelen.